

UZASADNIENIE

Powodowie W. S. i Z. S. (1) w pozwie wniesionym przeciwko K. M. (1) domagali się zobowiązania pozwanej do złożenia, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie, oświadczenia woli o treści: „K. M. (1), jako właścicielka gospodarstwa rolnego obejmującego zabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi F., o pow. 8,60 ha w działkach oznaczonych numerami (...), niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi S., o pow. 1,07 ha w działce oznaczonej numerem (...) oraz niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi K., o pow. 5,91 ha w działkach oznaczonych numerami (...), dla których to nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Augustowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych księga wieczysta numer (...), przenosi nieodpłatnie na rzecz W. i Z. małżonków S. własność wyżej określonych nieruchomości.”

Alternatywnie powodowie wniesli o rozwiązanie umowy darowizny sporządzonej w formie aktu notarialnego, zawartej w dniu 30 czerwca 2003 roku przed notariuszem L. F. w Kancelarii Notarialnej w A. pomiędzy W. i Z. małżonkami S. a K. M. (1), na mocy której darczyńcy, tj. W. i Z. małżonkowie S. darowali na rzecz córki K. M. (1) gospodarstwo rolne obejmujące zabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi F. o pow. 8,60 ha w działkach oznaczonych numerami (...), niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi S., o pow. 1,07 ha w działce oznaczonej numerem (...) oraz niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi K., o pow. 5,91 ha w działkach oznaczonych numerami (...), dla których to nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Augustowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych księga wieczysta numer (...).

Nadto powodowie wniesli o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz ich pełnomocnika z urzędu adw. K. R. kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej przewidzianej za prowadzenie sprawy o złożenie zastępczego oświadczenia woli rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokatów (Dz.U. 2017, poz. 1870 z późn. zm.), powiększając ją o podatek VAT, zgodnie z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z uwzględnieniem wyroku trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 roku (SK 66/19, Dz.U. z 2020 roku poz. 769) i wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2022 roku, sygn. akt: SK 78/21, oświadczając, iż nie zostały one uiszczone w całości ani w części przez powodów.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, iż aktem notarialnym z dnia 30 czerwca 2003 roku, Repertorium A Nr 3027/2003, darowali pozwanej gospodarstwo rolne obejmujące zabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi F., o pow. 8,60 ha w działkach oznaczonych numerami (...), niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi S., o pow. 1,07 ha w działce oznaczonej numerem (...) oraz niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi K., o pow. 5,91 ha w działkach oznaczonych numerami (...), dla których to nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Augustowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych księga wieczysta numer (...). Natomiast pozwana na rzecz powodów ustanowiła na nabytej nieruchomości we wsi F. – na działce nr (...) – nieodpłatną dożywotnią służebność osobistą domu mieszkalnego, polegającą na prawie zamieszkiwania w

2 pokojach od strony południowej, z używalnością kuchni, łazienki, z dostępem do budynków gospodarczych, z prawem swobodnego przejścia i przejazdu po podwórzu oraz dożywotnie użytkowanie 5.000 m² gruntu w działce nr (...). Powodowie dokonali powyższej darowizny licząc na to, iż pozwana będzie interesowała się nimi, wspierała ich i pomagała w czynnościach życia codziennego. Do 2021 roku strony utrzymywały relacje rodzinne, powodowie pomagali pozwanej w opiece nad ich wnukami, wzajemnie odwiedzali się, interesowali się swoim losem. W 2021 roku pozwana zaprzestała odwiedzać powodów, nie kontaktowała się także z nimi telefonicznie.

Powódka podejmowała działania mające na celu ustalenie przyczyn takiego zachowania K. M. (1). Ostatecznie okazało się, iż powyższa sytuacja spowodowana była uzależnieniem pozwanej od alkoholu. Próby powodów nawiązania z pozwaną rozmów na ten temat i udzielenia jej w tym zakresie pomocy nie przyniosły pozytywnych rezultatów,

gdyż pozwana unikała kontaktu z W. S.. Z upływem czasu kontakt pomiędzy stronami całkowicie urwał się, mimo wielokrotnych telefonów ze strony powodów. W. S. i Z. S. (1) wskazali, iż są osobami w podeszłym wieku, schorowanymi, zaś na stałe mieszkającymi na wsi, w związku z czym wymagają pomocy w czynnościach życia codziennego, stałej opieki i wsparcia ze strony innych osób. Pozwana natomiast, w ocenie powodów, nie poczuwa się do obowiązku interesowania się zdrowiem i życiem rodziców. Nadto, dzierżawiąc otrzymane gospodarstwo rolne, nie przekazuje powodom żadnych środków finansowych. Jednocześnie zamieściła ogłoszenie o zamiarze sprzedania nieruchomości, na której W. i Z. małż. S. obecnie zamieszkują. Powodowie są zmuszeni prosić o pomoc sąsiadów i pozostałych członków rodziny, co jest dla nich przykre i upokarzające. Zachowanie pozwanej wywołuje u nich uczucie wstydu wobec osób trzecich. W ich ocenie, sposób postępowania K. M. (1) wobec nich jest sprzeczny z zasadami współzycia społecznego oraz niemoralny, tym samym stanowi jej rażącą niewdzięczność.

Jako podstawę prawną swego roszczenia powodowie wskazali regulację art. 898 § 1 k.c., art. 900 k.c. oraz art. 89 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W odpowiedzi na pozew K. M. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Uzasadniając swoje stanowisko argumentowała, iż stosunki rodzinne jej i powodów w ostatnim czasie uległy oźębieniu w wyniku działań podejmowanych przez jej siostrę C. J., a mających na celu skłócenie jej z rodzicami.

W ocenie pozwanej, takie zachowanie jej siostry spowodowane jest faktem, iż cały swój majątek powodowie darowali wyłącznie jej, pomijając całkowicie przy tych rozliczeniach C. J.. Pozwana podniosła nadto, iż w dzieciństwie rodzice pozbawili ją możliwości pobierania nauki zmuszając jednocześnie do pracy na przedmiotowym gospodarstwie rolnym. W konsekwencji pozwana nie zdobyła wykształcenia zawodowego, co obecnie negatywnie wpływa na jej życie, gdyż podejmuje jedynie prace dorywcze, bez umowy o pracę, otrzymując za jej wykonywanie wynagrodzenie w wysokości płacy najniższej krajowej. W ocenie pozwanej, fakt darowania przez powodów na jej wyłączną własność ich gospodarstwa rolnego stanowiło formę zadośćuczynienia jej za prace rolne wykonywane w dzieciństwie oraz krzywdy jakie wówczas ją spotkały. Jednocześnie pozwana zaprzeczyła twierdzeniom pozwu jakoby nie interesowała się życiem i zdrowiem powodów.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 30 czerwca 2003 roku powodowie i pozwana zawarli przed notariuszem umowę darowizny, Repertorium A nr 3027/2003, na mocy której Z. i W. małżonkowie S. darowali swojej córce K. M. (1) gospodarstwo rolne obejmujące zabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi F., o powierzchni 8,60 ha w działkach oznaczonych numerami (...), niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi S., o powierzchni 1,07 ha w działce oznaczonej numerem (...) oraz niezabudowaną nieruchomość rolną położoną we wsi K., o powierzchni 5,91 ha w działkach oznaczonych numerami (...), zaś K. M. (1) przyjęła tą darowiznę.

Jednocześnie pozwana ustanowiła na rzecz powodów na nabytej nieruchomości we wsi F. – na działce nr (...) – nieodpłatną dożywotnią służebność osobistą w domu mieszkalnym, polegającą na prawie zamieszkiwania w 2 pokojach od strony południowej, z używalnością kuchni, łazienki, z dostępem do budynków gospodarczych, z prawem swobodnego przejścia i przejazdu po podwórzu oraz dożywotnie użytkowanie 5.000 m² gruntu w działce nr (...).

Strony zawarły opisaną wyżej umowę darowizny w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. Nr 7 poz. 25 z 1998 roku ze zm.) wobec zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej przez Z. i W. małż. S. (dowód: kserokopia wypisu z aktu notarialnego k. 17-22, treść księgi wieczystej k. 52-56, wyjaśnienia informacyjne powódki na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 92v., zeznania powódki na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111v.-112).

W dniu przystąpienia przez strony do powyższego aktu notarialnego z dnia 30 czerwca 2003 roku, Repertorium A Nr 3027/2003, druga córka powodów i siostra pozwanej – C. J. stale zamieszkiwała na terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki. Wówczas relacje C. J. z powodami nie były dobre,

jednak uległy poprawie po jej powrocie do Polski (dowód: zeznania świadka C. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 109-110, zeznania świadka R. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 110-110v., zeznania świadka K. M. (2) na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111-111v., zeznania powódki na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 112, zeznania pozwanej na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 112-112v.).

Zarówno przed jak i po dokonaniu powyższej darowizny stosunki pomiędzy stronami postępowania układały się prawidłowo. Pozwana stale zamieszkiwała w A., natomiast jej rodzice w domu jednorodzinnym położonym na darowanej pozwanej nieruchomości we wsi F.. W tym czasie K. M. (1) często odwiedzała rodziców, sprawowała nad nimi stałą opiekę, dotrzymywała im towarzystwa oraz pomagała przy pracach na gospodarstwie rolnym.

Syn pozwanej również często odwiedzał dziadków, lubił spędzać u nich swój wolny czas. W momentach, gdy pozwana nie mogła udzielić pomocy rodzicom z uwagi na obowiązki zawodowe, to on udzielał dziadkom koniecznej pomocy.

Nadto pozwana podejmowała działania mające na celu poprawę warunków bytowych powodów, proponowała im wspólne zamieszkanie w mieszkaniu w A., a gdy powódka sprzeciwiła się takiemu rozwiązaniu, mimo, iż powód był skłonny wyrazić na to zgodę, K. M. (1) próbowała sprzedać część otrzymanego gospodarstwa rolnego celem uzyskania środków finansowych na zakup na rzecz rodziców mieszkania, w którym mogliby zamieszkać samodzielnie.

Ostatecznie działania K. M. (1) w tym zakresie nie przyniosły pozytywnych rezultatów, gdyż powodowie nie wyrazili zgody na cenę zaproponowaną przez zainteresowanych kupnem gospodarstwa rolnego pozwanej.

Natomiast z uwagi na fakt, iż z biegiem czasu zarówno stan zdrowia powodów jak i pozwanej uniemożliwiał im wykonywanie prac polowych, K. M. (1) podjęła decyzję o wydzierżawieniu otrzymanego gospodarstwa rolnego.

Opisane wyżej relacje rodzinne stron uległy pogorszeniu w 2021 roku, gdy powódka W. S., na skutek informacji uzyskiwanych od osób trzecich oraz drugiej córki – C. J., zaczęła podejrzewać, iż jej córka – pozwana K. M. (1) jest uzależniona od alkoholu. Stanowiło to zarzewie konfliktu pomiędzy powódką i pozwaną. Wówczas, by uzyskać potwierdzenie swych podejrzeń, W. S. zapraszała pozwaną do domu powodów lub sama jeździła do miejsca zamieszkania pozwanej, a następnie podczas tych spotkań dopytywała córkę czy nadmiernie spożywa alkohol oraz namawiała ją by całkowicie zaprzestała picia alkoholu. Jednocześnie powódka o swoich podejrzaniach co do uzależnienia pozwanej rozmawiała z członkami najbliższej rodziny stron, jak również sąsiadami jej oraz K. M. (1). Wsparcie w tych działaniach znalazła także u siostry pozwanej – C. J., z którą pozwana nie pozostawała w zażyłych relacjach, zaś obecnie istnieje pomiędzy nimi konflikt na tle otrzymania od powodów w darowiznie przedmiotowych nieruchomości na wyłączną własność, z pominięciem C. J..

Powyższe okoliczności zaogniły konflikt stron postępowania. Pozwana, uzyskując informacje od sąsiadów w jaki sposób wyraża się o niej jej matka, domagała się od powódki zaprzestania prowadzenia rozmów o jej życiu prywatnym z innymi osobami, przy czym podczas tych kłótni zwracała się do powódki słowami wulgarnymi i powszechnie uznanymi za obelżywe. Natomiast W. S. określała pozwaną „nałogową pijaczką” i „alkoholiczką”, jak również obrażała ją kierując wobec niej słowa wulgarne. Z czasem K. M. (1) przestała wpuszczać W. S. do swojego mieszkania, jak również zaprzestała odwiedzin rodziców w ich miejscu zamieszkania oraz zerwała z nimi kontakt telefoniczny.

W. S. zarzucała wówczas pozwanej brak zainteresowania losem jej i powoda, brak wsparcia w leczeniu i codziennej opiece, brak odwiedzin w czasie, gdy powodowie przebywali w szpitalu, jak również zaniedbywanie obowiązków względem posiadanego gospodarstwa rolnego.

Obecnie żywność, środki czystości i higieny osobistej, produkty medyczne oraz leki powodom, na ich prośbę, dowożą sąsiedzi oraz siostra pozwanej. Sąsiedzi powodów udzielają im pomocy również w zakresie zaopatrzenia ich w opał (dowód: wyjaśnienia informacyjne powódki na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 92v.-93, wyjaśnienia informacyjne pozwanej na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 93-93v., zeznania świadka D. K. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 108v.-109, zeznania świadka C. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 109-110, zeznania świadka R. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 110-110v., zeznania świadka K. M. (2)

na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111, zeznania powódki na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111v.-112, zeznania pozwanej na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 112-112v.).

Pismem z dnia 19 lutego 2022 roku, nadanym przez pełnomocnika powodów w polskiej placówce pocztowej w dniu 28 marca 2022 roku, Z. i W. małż. S. oświadczyli pozwanej, iż odwołują darowiznę gospodarstwa rolnego, której dokonali na jej rzecz zgodnie z treścią umowy zawartej przez nich w dniu

30 czerwca 2003 roku w formie aktu notarialnego Repertorium A Nr 3027/2003, wskazując jednocześnie, iż powodem takiej ich decyzji jest rażąca niewdzięczność K. M. (1) wobec nich, przejawiająca się, w ich ocenie tym, że wbrew ich woli postępuje ona uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, gdyż nie interesuje się ich losem, nie wspiera ich w starości, nie kontaktuje się z nimi i nie odbiera od nich telefonów. Powodowie podkreślili, iż na skutek zawarcia z pozwaną przedmiotowej umowy darowizny, znaleźli się w dramatycznej sytuacji życiowej, ponieważ w ich ocenie, K. M. (1) zaniedbuje ich mimo, iż przekazali jej cały dorobek swojego życia. Nadto, w związku z powyższym, nie mogą również uzyskać pomocy z instytucji państwowych, które odsyłają ich wskazując, iż do takiej pomocy wobec nich zobowiązana jest pozwana, jako obdarowana (dowód: kserokopia odpisu pisma k. 23-24, kserokopia potwierdzenia nadania k. 23).

W konsekwencji powyższego zaś, pismem z dnia 28 marca 2022 roku, powodowie wezwali pozwaną do wyboru – w terminie 10 dni od dnia otrzymania tego pisma - kancelarii notarialnej i terminu sporządzenia w niej aktu notarialnego, na mocy którego przeniesie ona na rzecz Z. i W. małż. S. własność nieruchomości nabytych w drodze umowy darowizny z dnia 30 czerwca 2003 roku, Repertorium A nr 3027/2003 (dowód: kserokopia pisma k. 25).

Powódka W. S. ma 84 lata. Jest osobą schorowaną, cierpi na nadciśnienie tętnicze, hiperlipidemię, zwyrodnienie wielostawowe, gonartozę obustronną – stan po endoprotezoplastyce obu stawów kolanowych oraz refluks żołądkowo-przełykowy. W związku z powyższym pozostaje pod stałą opieką lekarską (dowód: kserokopia zaświadczenia lekarskiego k. 26, wyjaśnienia informacyjne powódki na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 92v.-93).

Powód Z. S. (1) ma 88 lat. Pozostaje pod stałą opieką lekarza specjalisty z zakresu urologii i chirurgii z powodu kamicy pęcherza moczowego i niezłośliwego nowotworu pęcherza moczowego. Jest przewlekle cewnikowany. Nadto Z. S. (1) cierpi na przemijające napady niedokrwienia mózgu, niedrożność tętnicy szyjnej wewnętrznej lewej, napadowe migotanie przedsionków, tętniaka łuku aorty, blok przedsionkowo-komorowy 1 stopnia, zespół tachykardia-bradykardia, niewydolność serca hemodynamicznie (...), nadciśnienie tętnicze, przewlekłą niewydolność serca z obniżoną frakcją wyrzutową lewej komory oraz przerost gruczołu krokowego. Obecnie codzienną opiekę nad powodem sprawuje głównie powódka, natomiast w dowożeniu Z. S. (1) na wizyty lekarskie pomagają W. S. sąsiedzi (dowód: kserokopia skierowania do szpitala k. 27, kserokopia informacji o hospitalizacji k. 28, k. 33-35, k. 41-48, zdjęcie karty informacyjnej k. 29-32, k. 49-51, zdjęcie informacji o hospitalizacji k. 36-40, wyjaśnienia informacyjne powódki na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 92v.-93, wyjaśnienia informacyjne pozwanej na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 93-93v., zeznania świadka D. K. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 108v.-109, zeznania świadka C. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 109-110, zeznania powódki na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111v.-112, zeznania pozwanej na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 112-112v.).

Pozwana K. M. (1) ma 56 lat, jest wdową. W dniu 21 maja 2019 roku przeszła zabieg operacyjny w związku z dyskopatią L5/S1 prawostronną. Zgodnie z orzeczeniem (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności w S. z dnia 25 września 2019 roku została zaliczona do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, przy czym orzeczenie to obowiązywało do dnia 30 września 2021 roku. W konsekwencji prowadzenia samochodu osobowego pod wpływem alkoholu pozwana czasowo utraciła uprawnienia do prowadzenia pojazdów mechanicznych. K. M. (1) nie leczy się odwykowo. Samodzielnie ponosi koszty utrzymania posiadanego gospodarstwa rolnego w zakresie podatków i ubezpieczenia budynków (dowód: kserokopia karty informacyjnej k. 80-80v., wynik badania MR k. 81-82, kserokopia zaświadczenia lekarskiego k. 83, kserokopia orzeczenia o niepełnosprawności k. 84-84v., wyjaśnienia informacyjne pozwanej na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 93-93v., oświadczenie powódki na rozprawie w dniu 29 maja 2023 roku k. 93v.-94, zeznania świadka C. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 109-109v., zeznania świadka R. J. na rozprawie w dniu 06 września 2023

roku k. 110-110v., zeznania świadka K. M. (2) na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111, zeznania powódki na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 111v.-112, zeznania pozwanej na rozprawie w dniu 06 września 2023 roku k. 112-112v.).

Sąd zważył, co następuje:

w zakresie oceny materiału dowodowego:

Zgromadzone w sprawie niniejszej i przywołane w ustaleniu części uzasadnienia dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Żadna ze stron nie podważała ich bowiem. Sąd też za wiążące uznał Sąd w stosunku do nich domniemania płynące z art. 244 § 1 k.p.c. i z art. 245 k.p.c..

Nie odmówił też Sąd wiary zeznaniom powódki i pozwanej w zakresie okoliczności zaistnienia pomiędzy nimi w 2021 roku konfliktu, pogorszenia się ich relacji rodzinnych i ograniczenia kontaktów osobistych oraz telefonicznych, gdyż przedstawione przez nie relacje w tych kwestiach potwierdzały się wzajemnie.

Wiarą Sąd obdarzył również zeznania świadka D. K., który przedstawił Sądowi takie informacje, jakie posiadał w związku z okolicznością udzielania powodowi pomocy w wykonywaniu czynności życia codziennego, między innymi zaopatrzenia się w produkty żywnościowe, higieniczne, leki i opał oraz na podstawie własnych spostrzeżeń. Zeznania te, zdaniem Sądu, były szczerze, a jednocześnie pochodziły od osoby niezainteresowanej bezpośrednio wynikiem sprawy i znajdowały potwierdzenie także w zeznaniach złożonych przez strony postępowania oraz pozostałych świadków.

Jako wiarygodne Sąd ocenił nadto zeznania świadka K. M. (2), który nie pozostaje w konflikcie z żadną ze stron, a dysponując informacjami dotyczącymi przebiegu zdarzeń pomiędzy powodami i pozwaną od każdego z nich, w sposób obiektywny, jasny i spójny formułował swoje wnioski dotyczące przyczyn pogorszenia się relacji rodzinnych W. i Z. małż. S. z K. M. (1). Tym samym Sąd przyjął, iż zeznania złożone przez tego świadka były szczerze i odzwierciedlały rzeczywisty stan relacji stron oraz przyczyny ich degradacji.

Sąd nie dał wiary natomiast zeznaniom świadków C. J. oraz R. J. w zakresie twierdzenia, iż konflikt pomiędzy stronami wynikł wyłącznie z zachowania się pozwanej wobec rodziców i że to jedynie pozwana odnosi się w sposób niewłaściwy do W. S. i taktuje ją w sposób naganny i niedopuszczalny w relacjach pomiędzy członkami najbliższej rodziny, przy jednoczesnym właściwym traktowaniu jej przez powódkę i okazywaniu wobec niej przez matkę szacunku.

W ocenie Sądu, świadkowie Ci starali się przedstawić powódkę W. S. jako matkę pozwanej w możliwie najkorzystniejszym świetle, z uwagi na łączące ich pozytywne i silne relacje rodzinne, natomiast pozwaną jako osobę inicjującą konflikt pomiędzy stronami postępowania i doprowadzającą swoim zachowaniem do jego eskalacji. Z uwagi na okoliczność, iż świadkowie Ci byli zainteresowani korzystnym dla powodów wynikiem procesu, Sąd podszedł z ostrożnością do ich relacji, gdyż całościowa analiza pozostałych dowodów zebranych w sprawie, oparta jednocześnie o logikę i doświadczenie życiowe, pozwoliła na ustalenie przez Sąd, że zarzewiem konfliktu pomiędzy stronami, a w szczególności pozwaną i powódką, był sposób postępowania W. S. wobec K. M. (1), której to nieprawidłowe zachowania wobec matki głównie stanowiły reakcję na niewłaściwe uprzednie traktowanie jej przez powódkę.

w zakresie oceny prawnej żądania pozwu:

W tak ustalonym stanie faktycznym powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż powodowie i pozwana w dniu 30 czerwca 2003 roku zawarli umowę darowizny w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. Nr 7, poz. 25 z 1998 roku ze zm.), wobec zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej przez Z. i W. małż. S..

Zatem do jej rozwiązania ma zastosowanie wyłącznie przepis art. 89 ww. ustawy, zgodnie z którym na żądanie rolnika sąd, po rozważeniu interesów stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego, może rozwiązać umowę przenoszącą własność gospodarstwa rolnego, zawartą w celu wykonania umowy z następcą, jeżeli następca: uporczywie postępuje wobec rolnika w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego lub dopuścił się względem rolnika albo jednej z najbliższych mu osób rażącej obrazy czci bądź umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu albo wolności, lub uporczywie nie wywiązuje się ze swych obowiązków względem rolnika wynikających z umowy lub z przepisów prawa.

Na etapie niniejszego postępowania nie było spornym, iż strony zgodnie przystąpiły do zawarcia umowy darowizny z dnia 30 czerwca 2003 roku, Repertorium A nr 3027/2003, na mocy której Z. i W. małżonkowie S. darowali swojej córce K. M. (1) gospodarstwo rolne obejmujące zabudowaną nieruchomością rolną położoną we wsi F., o powierzchni 8,60 ha w działkach oznaczonych numerami (...), niezabudowaną nieruchomością rolną położoną we wsi S., o powierzchni 1,07 ha w działce oznaczonej numerem (...) oraz niezabudowaną nieruchomością rolną położoną we wsi K., o powierzchni 5,91 ha w działkach oznaczonych numerami (...), zaś K. M. (1) przyjęła tą darowiznę. Wówczas pozwana także dobrowolnie ustanowiła na rzecz powodów na nabytej nieruchomości we wsi F. – na działce nr (...) – nieodpłatną dożywotnią służebność osobistą w domu mieszkalnym, polegającą na prawie zamieszkiwania w 2 pokojach od strony południowej, z używalnością kuchni, łazienki, z dostępem do budynków gospodarczych, z prawem swobodnego przejścia i przejazdu po podwórzu oraz dożywotnie użytkowanie 5.000 m² gruntu w działce nr (...).

Sporną natomiast pomiędzy stronami pozostawała okoliczność przyczyn zaistnienia pomiędzy nimi konfliktu, który doprowadził do znacznego ograniczenia przez nich wzajemnych kontaktów osobistych i telefonicznych, a w dalszej konsekwencji do zaprzestania przez K. M. (1) sprawowania codziennej, stałej opieki nad jej rodzicami i udzielania im pomocy w codziennych czynnościach zaspokajających ich podstawowe potrzeby życiowe.

W tym zakresie powódka W. S. utrzymywała, iż pozwana K. M. (1) przestała interesować się losem rodziców w wyniku uzależnienia od alkoholu.

Pozwana natomiast podnosiła, iż główną przyczyną napiętych relacji pomiędzy nią i powodami jest sposób postępowania powódki wobec niej objawiający się nieszanowaniem przez W. S. jej prywatności, zarzucaniem jej przez matkę uzależnienia od alkoholu, a następnie naruszaniem jej wizerunku i dobrego imienia względem jej sąsiadów, sąsiadów powodów oraz pozostałych członków ich rodziny, poprzez informowanie tych osób o rzekomym nałogu pozwanej oraz przedstawianiem jej jako osoby nieczułej na zły stan zdrowia powodów, ich negatywną sytuację majątkową i finansową, czy też ich ciężkie warunki bytowe.

W wyniku analizy materiału dowodowego zgromadzonego w toku przedmiotowego postępowania, Sąd doszedł do przekonania, iż niewątpliwie występujące na gruncie niniejszej sprawy negatywne zachowania K. M. (1) wobec powodów, mające miejsce od 2021 roku, zapoczątkowane zostało faktycznie postawą powódki W. S. wobec pozwanej, a w szczególności jej reakcjami na powziętą informację o uzależnieniu K. M. (1) od alkoholu. Sposób traktowania pozwanej przez powódkę, nawet jeżeli wynikała, jak twierdzi W. S., z troski o jej córkę, nie wskazywał na chęć udzielenia K. M. (1) pomocy i wsparcia w podjęciu leczenia odwykowego i uwolnieniu się od nałogu.

Takiego celu nie sposób dopatrzeć się w nadmiernym kontrolowaniu przez powódkę sposobu spędzania przez jej dorosłą córkę czasu, podejmowanych przez nią decyzji, czy działań, jak również informowaniu o prywatnych i intymnych aspektach życia K. M. (1) osób trzecich, które nie posiadały kompetencji do udzielenia pozwanej ewentualnej pomocy oraz w żaden inny sposób nie mogły tego uczynić. Informacje te, rozpowszechniane przez powódkę, miały natomiast charakter pogłoski, plotki, były jedynie przez powódkę zasłyszane, a jednocześnie w żaden sposób przez nią nie zweryfikowane.

W ocenie Sądu, próżno również szukać woli powódki udzielenia pomocy i wsparcia pozwanej w dążeniu do wyjścia z nałogu w sposobie zwracania się W. S. wobec K. M. (1) przy użyciu takich sformułowań jak między innymi: „alkoholiczka” (k. 92v.), „nałogowa pijaczka” (k. 93), „wycieruch” (k. 112), „szmata” (k. 112).

Powódka wymienionymi działaniami de facto ograniczała wolność córki, naruszała jej prywatność oraz narzucała jej obowiązek określonego zachowania, nie licząc się z jej opinią czy odczuciami. Sąd przyjął, iż między stronami istnieje konflikt w głównej mierze podsycany przez W. S., która w każdym przejawie zachowania pozwanej, choćby miało ono na celu obronę przez nią swojego dobrego imienia i pozycji społecznej, upatruje jej złej woli.

Opisany wyżej sposób traktowania pozwanej przez powódkę, zdaniem Sądu, uzasadniał wysoce ujemne odczucia K. M. (1) względem takiego postępowania matki i nie traktowania go jako pozytywnego, wynikającego z troski i dbałości rodzicielskiej.

Jednocześnie niewłaściwe zachowania pozwanej względem rodziców, które na gruncie niniejszego stanu faktycznego również niewątpliwie zachodziły i polegały na używaniu przez K. M. (1) wobec matki słów wulgarnych i obelżywych oraz niezapewnianiu przez K. M. (1) schorowanym rodzicom w podeszłym wieku żywności, leków, środków medycznych, opału, czy też opieki lekarskiej, w dużej mierze stanowiły jedynie jej reakcję obronną przed negatywną postawą W. S. wobec niej, potęgowaną odczuwanymi przez pozwaną względem powodów rozżaleniem i pretensjami dotyczącymi jeszcze okresu jej dzieciństwa.

W tym kontekście należy podkreślić, iż to sama powódka wskazała, że brak zainteresowania życiem i zdrowiem rodziców po stronie pozwanej wystąpił w 2021 roku, gdy powódka otrzymała od osób trzecich informacje, iż K. M. (1) widywana jest pod wpływem alkoholu, jak również, iż straciła prawo jazdy prowadząc samochód w stanie nietrzeźwości i w niewłaściwy sposób zareagowała na tą sytuację.

Zdaniem powódki, przed 2021r., pozwana utrzymywała stały kontakt telefoniczny z rodzicami, często odwiedzała powodów w ich miejscu zamieszkania, dbała by mieli w domu żywność, leki i inne produkty niezbędne do zaspokajania ich podstawowych potrzeb życiowych, zapewniała im dostęp do opieki lekarskiej, zaś gdy nie była dyspozycyjna z uwagi na obowiązki zawodowe, zapewniała im opiekę w tym zakresie zwracając się o pomoc do jej syna. Pozwana pomagała W. i Z. małż. S. również w pracach polowych, a gdy stan jej zdrowia uległ pogorszeniu, wydzierżawiła otrzymane od powodów gospodarstwo rolne by nie stało odłogiem, a jego stan nie ulegał pogorszeniu. Natomiast decyzję o sprzedaży przedmiotowego gospodarstwa podjęła po konsultacji z powodami, w celu uzyskania środków finansowych, które następnie chciała przeznaczyć na zakup lokalu mieszkalnego w A., zapewniającego powodom właściwe warunki mieszkaniowe.

Ostatecznie jednak nie doszło do sprzedaży, podnoszona zaś w toku niniejszego postępowania przez powódkę okoliczność dalszego zamiaru K. M. (1) wyprzedzaży nabytych gruntów w żaden sposób nie została przez W. S. ani udowodniona, ani choćby uprawdopodobniona, do czego zgodnie z treścią art. 6 k.c., była ona zobowiązana.

Sposób traktowania powodów przez pozwaną mający miejsce od 2021 roku tym samym, w ocenie Sądu, nie wynikał z zamiaru K. M. (1) pokrzywdzenia rodziców lub uniknięcia obowiązku sprawowania opieki nad nimi.

Zdaniem Sądu, konflikt niewątpliwie istniejący pomiędzy stronami postępowania, winien być rozważany w płaszczyźnie konfliktu życia codziennego, wynikającego także z różnic międzypokoleniowych.

Następnie Sąd rozważył kwestię zachowania pozwanej w stosunku do powodów w świetle zasad współżycia społecznego, rozumianych jako podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania.

Zgodnie z treścią §6 umowy darowizny z dnia 30 czerwca 2003 roku powodowie posiadają na nieruchomości położonej we wsi F., oznaczonej numerem geod. 44, nieodpłatną dożywotnią służebność osobistą w domu mieszkalnym polegającą na prawie zamieszkiwania w 2 pokojach od strony południowej, z używalnością kuchni, łazienki, z dostępem do budynków gospodarczych, z prawem swobodnego przejścia i przejazdu po podwórzu oraz dożywotnie użytkowanie 5.000 m² gruntu na działce nr (...).

Pozwana K. M. (1) w żaden sposób nie narusza przytoczonego powyżej postanowienia wiążącej jej umowy darowizny. Powodowie mają możliwość swobodnego korzystania z przysługujących im pomieszczeń i działki o pow. 5.000 m², zgodnie z treścią uprawnień ustanowionych w akcie notarialnym, a innych obowiązków wynikających z treści umowy przekazania gospodarstwa rolnego na pozwaną nie nałożyli.

Konflikt pomiędzy stronami, u podłoża którego legły powtarzane przez powódkę pogłoski i pomówienia dotyczące pozwanej, w ocenie Sądu, nie wykracza poza zwykłe konflikty życiowe, biorąc pod uwagę zwyczaje panujące w środowisku stron, a pozwana nie działała ani uporczywie, ani z zamiarem nieprzyjaznym wobec jej rodziców, czy też ze złej jej woli. K. M. (1) nie dopuściła się również wobec powodów rażącej obrazy czci bądź umyślnego przestępstwa przeciwko ich życiu, zdrowiu albo wolności. Zatem nie mógł on zostać inaczej oceniony, niż jak powyżej. Z pewnością nie stanowi on konsekwencji nagannego i sprzecznego z zasadami współżycia społecznego stosunku K. M. (1) do rodziców, gdyż zdarzenia mu towarzyszące wywołane zostały zachowaniem powódki. Reakcja pozwanej była niewspółmierna do okoliczności, gdyż powinna ona uwzględnić wiek rodziców, ich charakter i przyzwyczajenia, lecz usprawiedliwiona jest próbą wskazania rodzicom na to, że jest osobą dorosłą, z której zdaniem i uczuciami winni się liczyć. Tym samym, Sąd przyjął, iż jeżeli pozwana sprawiła rodzicom przykrość, to była ona wynikiem odczuwanych przez nią wobec nich pretensji i żalu, a nie złośliwości, czy mściwości, gdyż nie miała ku temu powodów. Obecnego postępowania pozwanej nie sposób połączyć z ciężkimi uchybieniami, czy nieprzyjaznymi zachowaniami naruszającymi zasady współżycia społecznego.

Ponadto Sąd miał na uwadze, iż w świetle art. 119 ust 2 powołanej ustawy prawo żądania rozwiązania umowy przysługuje rolnikowi tylko o tyle, o ile temu nie sprzeciwia się oceniany z punktu widzenia zasad współżycia społecznego „interes” którejkolwiek ze stron.

Zważywszy na wiek powodów (oboje po ponad 80 lat), ich stan zdrowia, ograniczoną sprawność fizyczną oraz brak odpowiednich maszyn rolniczych Sąd uznał, że nie mają oni realnej możliwości prowadzenia gospodarstwa rolnego, natomiast dotychczasowe zachowanie pozwanej nie nasuwa realnej obawy, że zmarnotrawi ona majątek, gdyż dba zarówno o stan techniczny zabudowań znajdujących się na otrzymanych gruntach, jak i stan samej ziemi, która mimo braku takich możliwości po stronie zarówno pozwanej jak i powodów, nadal jest uprawiana przez dzierżawcę.

Wobec powyższego, sama chęć ukarania córki poprzez odebranie jej majątku nie jest wystarczającą przesłanką do uwzględnienia niniejszego powództwa.

W ocenie Sądu Okręgowego stosunki osobiste między stronami i obecne zachowanie K. M. (1) wobec rodziców wyznacza bardziej określona postawa rodziców, a w szczególności W. S., niż zła wola pozwanej. Tym bardziej, że jak wynika z zeznań pozwanej, pozwana w czerwcu 2023r. dzwoniła do rodziców i rozmawiała ze swoim ojcem (zeznania pozwanej k. 112v)

Wobec treści powołanych przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, żądanie rozwiązania umowy przekazania gospodarstwa rolnego nie mogło być skuteczne. W konsekwencji wywiedzione przez W. S. i Z. S. (2) powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach adwokackich pełnomocnika powodów wyznaczonego z urzędu, Sąd orzekł zgodnie z treścią §2 w zw. z §4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714 z późn. zm.) w zw. z §2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 z późn. zm.), mając na względzie treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 roku (sygn. SK 66/19).

sędzia del. Beata Sieczkowska